

Application of transitive structures in the analysis of the personality type of the characters in the novel *Tarlan**

Salman Goodarzi

MA student of Persian language and literature, Allameh Tabatabai University

Dr. Batool Vaez¹

Associate Professor of Persian language and literature, Allameh Tabatabai University

Dr. Arastoo Mirani

Assistant professor of Health Psychology, Islamic Azad University, Gorgan Branch

Abstract

Functional linguistics has universal parameters of transitivity, and analytical psychology has introduced psychological types by analyzing the psyche. Considering the transitivity parameters and the archaic nature of psychological types, we seek to analyze the relationship between the psychological types of two characters in novel *Tarlan* with regard to their "introversion" and "extroversion", the scale of transitivity in the dialogues, and the author's descriptions of the characters. The research question is 'what role does language play to represent the story characters' psychology?'. We used the personality typology by Jung and two theories by Hopper and Thompson about the structure and parameters of transitivity. As the data analysis showed, the dominant mental attitude of *Tarlan* is 'introvert' and that of *Rana* is 'extrovert'. We then examined the transitivity of the dialogues and clauses of both characters. It was concluded that psychological traits not only shape the person's disposition, behavior and character but also affect his or her language and how it is used. The clauses of the extroverted characters had higher transitivity, while those of the introverted characters were less transitive in most parameters.

* Date of receiving: 2022/9/3

Date of final accepting: 2022/12/28

1 - email of responsible writer: batulvaez@yahoo.com

Keywords: Psychological type, Transitivity, Structure, Extroversion, Introversion.

1. Introduction

According to the tenets of psychoanalytic criticism, many literary and artistic works are created under the influence of the forces in the artist and writer's unconscious. Great psychoanalysts such as Freud, Jung and their followers have emphasized this issue. By introducing and explaining psychological types, Jung greatly contributed to the understanding of the functions and positions of the human psyche. Based on his typological propositions, one can follow the trend of creating a character in a literary work and thus examine the psychological framework of the characters in literary works, as Jung himself has done it in the book *Psychological Types* and analyzed examples of the works of Schiller, Nietzsche, etc.

From this point of view, several important conclusions can be drawn. Firstly, considering the abundance and frequency of the psychological types of the characters in the fiction works of an author, we can understand the level of his ability to characterize and create psychological characteristics. Secondly, based on the frequency of a certain type, the author's bias and partiality towards it, or his distancing from and disgust for another type, the author's own psychological traits can be traced and analyzed in his works. This sheds light on the influence of the author's own psychological type in the creation of a hero or anti-hero character.

2. Methodology

The current research is mainly based on the theory that the traces of the psychological type of a certain character can be found in the grammatical construction of the character's utterances and the description that the author has presented about him. As a result, it is possible to see the connection of the character's language and expressions with his psychological type. Also, if this theory is confirmed, as the basic principle of Jung's psychology claims, not only a person's understanding of the world but also his language and manner of expression are largely influenced by his psychological type and unconscious background.

This research has been carried out using a library method and a flash drive. A very important interface that makes the present study possible and connects Jung's typological theory to linguistics is the use of linguistic and grammatical bases to prove the psychological nature of characters or, conversely, using typological issues to investigate the grammatical spirit that governs the language of characters. This research seeks to explain the mutual relationship between the psychological type of the characters in a story and the transitivity of their dialogues based on the grammatical types of sentences as well as the linguistic processes that they use. According to Halliday (1994), the analysis of a text that is not based on grammar is not an analysis, but an interpretation of the text. Also, according to Tolan (2007), functional linguistics is the most suitable model of linguistics for the study of literature.

Therefore, in this study, the point of intersection of these two theories is practically analyzed in the novel *Terlan* by Fariba Vafi. For this purpose, we chose the two main characters of the novel (Tarlan and Rana) to discover their psychological type and explain its relationship with the transitivity of their dialogues and the author's descriptions of them.

3. Results and discussion

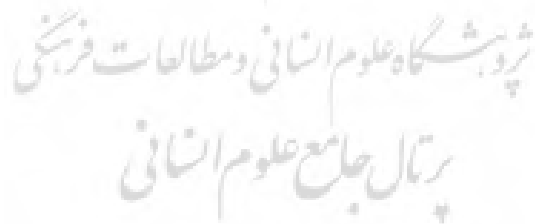
The degree of a person's introversion or extroversion determines the flow of his or her psychological energy. Psychic power is like a river that flows in an extrovert's mind to the outside world without encountering an internal barrier, while an introvert mind prefers to make this river flow in the channels of his inner world.

Due to the material nature of most transitivity parameters, the rate of transitivity in the language of a character largely depends on the direction of his or her psychic energy (libido). That is, if the direction of the libido or mental energy of someone is towards the outside and material world, transitivity in his language will inevitably increase, but it decreases in proportion with the mental energy spent on introspective ideas and mentalities.

4. Conclusion

According to the points discussed, it is concluded that the traces of a character's psychological type can be found not only in the descriptions given by the author but also in the construction of the character's words and clauses. Transitive constructions make a suitable topic for typological investigations, because traces of the character's psychological tendencies show up during a transitivity system and with regard to the degree of power exerted on the object.

Introversion and extroversion are two pervasive psychological preferences that can be measured with transitivity components; more introverted persons use less transitivity in their sentences, and more extroverted persons use more transitivity. This actually depends on the difference between extroverts and introverts in their preference of subject or object. While introvert people live in the world of their minds and ideas, extrovert ones live in the external and tangible world. This directly affects the qualities of the subject chosen by each type.

فصلنامه علمی کاوش‌نامه زبان و ادبیات فارسی

سال بیست و چهارم، تابستان ۱۴۰۲، شماره ۵۷، صفحات ۵۲-۱۱

DOI: [10.29252/KAVOSH.2023.18902.3298](https://doi.org/10.29252/KAVOSH.2023.18902.3298)

کارکرد ساخت گذرایی در تحلیل تیپ‌شناسی شخصیت در

رمان «ترلان»*

(مقاله پژوهشی)

سلمان گوردزی

دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر بتول واعظ^۱

دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر ارسطو میرانی

استادیار ادیان و عرفان دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان

چکیده

زبان‌شناسی نقش‌گرا با مطالعه زبان‌های زنده دنیا و فراهم آوردن شیوه‌های جدید بررسی زبان، مؤلفه‌های جهان‌شمول گذرایی را استخراج کرد و روان‌شناسی تحلیلی نیز با حلاجی دقیق روان انسان، الگوهای جهان‌شمول روانی یا همان سنخ‌های روان‌شناختی را مطرح نمود. فراگیری مؤلفه‌های گذرایی در بیشتر زبان‌ها از یک سو و کهن‌الگو بودن سنخ‌های روان‌شناختی از سوی دیگر، ما را بر آن داشت تا رابطه میان تیپ‌های روان‌شناختی دو شخصیت از رمان «ترلان» نوشته فریبا وفی را با تکیه بر دو نگرش «درون‌گرایی» و «برون‌گرایی»، با میزان گذرایی دیالوگ‌ها و توصیفات نویسنده از آن‌ها بررسی و تحلیل کنیم.

دو پرسش پژوهش حاضر این است که چگونه زبان در بازنمود روان‌شناسی شخصیت‌های داستانی نقش دارد و چگونه می‌توان از طریق ساخت گذرایی زبان داستان، تیپ‌روان‌شناختی شخصیت‌ها را شناسایی و تحلیل کرد. بدین منظور از دو نظریه ساخت و مؤلفه‌های گذرایی هاپر (Hopper) و تامسون (Thompson) و تیپ‌شناسی شخصیت یونگ، استفاده کرده‌ایم.

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۱۰/۰۷

* تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۶/۱۲

^۱ - نشانی پست الکترونیکی نویسنده مسئول: batulvaez@yahoo.com

آمارها و داده‌های پژوهش نشان داد که نگرش روانی غالب در شخصیت ترلان، «درون‌گرا» و در شخصیت رعنا «برون‌گرا» است. پس از آن میزان گذرایی دیالوگ‌ها و بندهای هر دو شخصیت را بررسی کردیم و در نهایت، به این نتیجه رسیدیم که خصلت‌های روان‌شناختی فرد نه تنها منش و رفتار و شخصیت او را می‌سازد، بلکه بر زبان و شیوه استفاده از آن نیز اثرگذار است؛ به طوری که گذرایی بندهای مربوط به شخصیت‌های برون‌گرا (رعنا) بالاتر و به سرنمون گذرایی نزدیک‌تر است و در مقابل، در بندهای مربوط به شخصیت‌های درون‌گرا (ترلان)، شاهد میزان گذرایی پایین‌تری در اکثر مؤلفه‌ها هستیم.

واژه‌های کلیدی: تیپ روان‌شناختی، ساخت گذرایی، یونگ، هاپر و تامسون، ترلان، فریبا وفی.

۱- مقدمه

مطابق با دیدگاه نقد روان‌کاوانه، بسیاری از آثار ادبی و هنری تحت‌تأثیر نیروهای موجود در ناخودآگاه هنرمند و نویسنده خلق می‌شوند و روان‌کاوان بزرگ و جریان‌سازی همچون فروید و یونگ و پیروانشان بر این اصل تأکید کرده‌اند. یونگ با معرفی و تشریح سنخ‌های روانی، به شناخت کارکردها و مواضع ذاتی روان انسان کمک شایانی کرد؛ به گونه‌ای که می‌توانیم بر اساس گزاره‌های تیپ‌شناسی او، شیوه ساخت یک شخصیت را در اثری ادبی دنبال کنیم و از این طریق، به بررسی چارچوب روانی شخصیت‌ها در آثار ادبی پردازیم - همان‌گونه که خود او در کتاب «سنخ‌های روانی»، به این مهم پرداخت و نمونه‌هایی از آثار شیلر، نیچه و ... را تحلیل کرد (یونگ، ۱۴۰۰: ۱۲).

از این منظر، می‌توان به چند نتیجه مهم رسید: اول این که با توجه به فراوانی و تناسب تیپ روان‌شناختی شخصیت‌ها در مجموعه آثار داستانی یک نویسنده، به میزان توانایی او در شخصیت‌پردازی و ایجاد سنخیت‌های روانی پی می‌بریم و دوم این که بر اساس بسامد تکرار تیپی خاص و یا سوگیری و جانبداری نویسنده از آن یا غرابت و انزجار او نسبت به تیپی دیگر، می‌توان دست به تحلیل زد و خصلت‌های روانی خود

نویسنده را در آثارش ردیابی و از این طریق، به تأثیر تیپ روان‌شناختی خود نویسنده در خلق شخصیت قهرمان یا ضدقهرمان اشاره کرد و جولان خصلت‌های روانی خالق اثر ادبی را در خود اثر دید.

۱-۲- بیان مسأله

چنانکه در بخش مقدمه گفته شد، مسأله اصلی پژوهش حاضر، بررسی خلاقیت ناخودآگاه ذهن نویسنده است که در نتیجه آن تیپ روان‌شناختی یک شخصیت را با زبان مورد استفاده‌اش مرتبط می‌کند. نویسنده داستان نه تنها خالق شخصیت‌های رمان خویش است، بلکه آفریننده زبان آنها نیز هست و بدیهی است که ویژگی‌های روان‌شناختی و تیپ‌شناسانه شخصیت‌ها می‌توانند در ساخت کلام و جملات آنها متبلور شوند و این همه می‌تواند حاصل خلاقیت ناخودآگاه نویسنده باشد.

۱-۳- پرسش پژوهش

پرسش اصلی این پژوهش حول ارتباط تیپ روان‌شناختی شخصیت‌ها در داستان و شیوه کاربرد زبان برای آنهاست. یادآوری این نکته لازم است که تیپ روان‌شناختی شخصیت‌ها بر اساس نظریات یونگ و ساخت دستوری کلام بر اساس دستور زبان نقش‌گرا، بررسی شده است. بدین ترتیب، در این مقاله به این پرسش پاسخ خواهیم داد: «آیا ردپای تیپ روان‌شناختی یک شخصیت را در ساخت کلامی مربوط به آن شخصیت می‌توان یافت؟» یا «بر اساس ساخت کلامی مربوط به یک شخصیت، می‌توان در مورد تیپ روان‌شناختی او به قضاوتی استوار دست یافت؟»

فرض اصلی پژوهش حاضر بر این است که ردپای تیپ روان‌شناختی شخصیت را می‌توان در ساخت دستوری کلام شخصیت و توصیفی که نویسنده از او ارائه داده است، یافت و در نتیجه می‌توان از هم‌بستگی و ارتباط هرچه بیشتر زبان و نوع بیان یک

شخصیت با سنخ روانی او سخن گفت. همچنین، در صورت تأیید این فرضیه، می‌توان بر این اصل اساسی روان‌شناسی یونگ صحه گذاشت که نه تنها درک فرد از جهان، بلکه زبان و شیوه بیان او نیز تا حد زیادی تحت تأثیر سنخ روانی و ناخودآگاه اوست.

۱-۴- پیشینه‌ی تحقیق

علی‌رغم تحقیق‌های بسیاری که برای بررسی‌های روان‌شناختی و زبانی متون ادبی نگاشته شده، هیچ نوشته‌ای که به طور میان‌رشته‌ای، دربرگیرنده این هر سه حوزه ادبیات، زبان‌شناسی و تیپ‌شناسی باشد، یافت نشد. با این حال، در ادامه به معرفی مختصر آثاری می‌پردازیم که هر یک به نحوی و از زاویه‌ای به مقاله حاضر مرتبط هستند.

- قرایی، نگار (۱۳۹۱): «بررسی و مقابله شخصیت در آثار هوشنگ گلشیری و نجیب محفوظ». نامبرده در این پایان‌نامه بر اساس سنخ‌های روانی هشت‌گانه یونگ، شخصیت‌های آثار گلشیری و محفوظ را بررسی و مقایسه کرده و به این نتیجه رسیده است که شرایط محیطی دو نویسنده علاوه بر فضای کلی داستان‌ها، بر سنخ روانی شخصیت‌ها و شباهت‌هایشان نیز اثرگذار بوده است.

- محمدزاده، شهرزاد (۱۳۹۶): «تحلیل روان‌شناختی برخی رمان‌های حسین سناپور، زویا پیرزاد و فریبا وفی بر اساس نظریه شخصیت اریک فروم، آلفرد آدلر و کارل گوستاو یونگ».

در این رساله دکتری، بر اساس نظری اجمالی بر دیدگاه‌های فروم، آدلر و یونگ در باب شخصیت، برخی از آثار نویسنده‌های ذکر شده در معرض تحلیل روان‌کاوانه قرار گرفته‌اند. در ضمن، ایشان در بررسی آثار فریبا وفی، به دو اثر «بعد از پایان» و «پرندۀ من» اکتفا کرده است.

- محبوب، مهسا (۱۳۹۳): «شخصیت‌پردازی در داستان‌های کوتاه جعفر مدرس صادقی با رویکردی نقش‌گرا».
- این نویسنده با بررسی فراوانی فرآیندهای فعلی در داستان، شخصیت‌های زبانی مرتبط با هر فرآیند را تعیین کرده و بسامد هر یک در داستان را از بیشینه به کمینه، بدین شکل ترتیب داده است: کنش‌گر، حامل، شناخته، حس‌گر و گوینده.
- قاسمی، ملیحه و جلالی‌پندری، یدالله (۱۳۹۴): «بررسی تیپ‌شناسی شخصیت‌های رمان شوهر آهوخانم».
- این نویسندگان در این مقاله بر اساس نظریات تیپ‌شناسی مایرز (Myers) و بریگز (Briggs)، که همان ضابطه‌مندشده نظریات یونگ است، شخصیت‌های رمان را از نظر سنخ‌های روانی تحلیل و بررسی کرده‌اند.
- حمدی، روح‌انگیز (۱۳۹۶): «بررسی وجوه و فرآیند افعال در سی غزل عطار از منظر زبان‌شناسی نقش‌گرای هلیدی».
- فرضیه تحقیق وجود ارتباط بین وجوه و فرآیندهای فعلی و نوع و مضمون غزل‌های عطار است و در آخر، به این نتیجه می‌رسد که در غزلیات عاشقانه و قلندری، فرآیندهای مادی (برون‌نگری) پررنگ‌تر است و در غزلیات عارفانه، فرآیندهای ذهنی شناختی (درون‌نگری).
- نظیف، نرگس (۱۳۹۳): «تحلیل جهان‌بینی و شخصیت سعدی در غزلیات با رویکرد زبان‌شناسی نقش‌گرا».
- در این پایان‌نامه، غزلیات سعدی از منظر فرانقش «اندیشگانی» بررسی و تحلیل شده است و بر پایه نتایج به دست آمده در شناخت جهان‌بینی، شخصیت و سبک سعدی سخن رانده‌اند.
- کریمی، فائقه؛ گلفام، ارسلان و کربلایی‌صادق، مهناز (۱۳۹۹): «بررسی گذرایی در گفتار کودک فارسی زبان از منظر انگاره نظری هاپر و تامسون».

این دو پژوهشگر به بررسی و مقایسه میزان گذرایی در کلام کودکان و بزرگسالان پرداخته و در انتها، به این نتیجه رسیده‌اند که کودکان نسبت به بالغان، تمایل زبانی بیشتری به سرنمون گذرایی در کلام دارند.

- راسخ‌مهند، محمد و محمدی‌راد، مسعود (۱۳۹۴): «تأثیر گذرایی بر ساخت جمله در زبان فارسی».

این مقاله پژوهشی طراز اول در بررسی گذرایی در زبان فارسی است و از منابع مهم این مقاله به شمار می‌آید.

۱-۵- روش پژوهش

این پژوهش به روش کتابخانه‌ای و با فیش‌برداری انجام شده است. رابط بسیار مهمی که امکان این پژوهش را فراهم می‌سازد و مباحث تیپ‌شناسی یونگ را با زبان‌شناسی پیوند می‌زند، استفاده از پایه‌های زبانی و دستوری در اثبات سنخ روانی شخصیت‌ها و یا بالعکس، بهره‌گیری از مباحث تیپ‌شناسی برای بررسی روح دستوری حاکم بر زبان شخصیت‌هاست. در این مقاله، تلاش ما بر این است که ارتباط متقابل تیپ روان‌شناختی شخصیت‌های داستان را با میزان گذرایی دیالوگ‌های آنان توضیح دهیم و علاوه بر نشان‌دادن صفات و ویژگی‌های روانی یک شخصیت، با تکیه بر ساخت دستوری و نوع جملات و فرآیندهایی که او به کار می‌برد، به نتایج ملموس‌تری برسیم؛ زیرا به تعبیر هلیدی، تحلیل کلامی که مبتنی بر دستور زبان نباشد، تحلیل نه، بلکه تفسیری از متن است (Halliday, 1994: xvi) و در نظر تولان، زبان‌شناسی نقش‌گرا مناسب‌ترین الگوی زبان‌شناسی برای مطالعه ادبیات است (تولان، ۱۳۸۶: ۱۹۵).

از این‌رو، بر آن شدیم که نقطه تلاقی این دو نظریه را به صورتی کاربردی در رمان «ترلان» فریبا وفی، تحلیل نماییم. بدین منظور، دو شخصیت اصلی رمان (ترلان و رعنا)

را برگزیدیم که ضمن کشف تیپ روان‌شناختی آن‌ها، رابطه آن را با میزان گذرایی دیالوگ‌هایشان، حدیث نفس‌ها و توصیفات نویسنده از آن‌ها تبیین کنیم.

۲- مبانی نظری تحقیق

در توضیح مبانی نظری ابتدا به شرحی مفصل از نظریات تیپ‌شناسی یونگ پرداخته‌ایم و پس از آن، توضیح مبسوطی از گذرایی و مؤلفه‌های آن در زبان‌شناسی نقش‌گرا ارائه کرده‌ایم.

۲-۱- تیپ‌های روان‌شناختی

کارل یونگ، روان‌پزشک سوئیسی و از پایه‌گذاران نظریه روان‌کاوی بود که شاخه روان‌شناسی تحلیلی را بنیان نهاد. او پا را از فریود فراتر گذاشت و نظریه «ناخودآگاه جمعی» را مطرح کرد که بر مبنای آن، زیست روانی فرد در مداری جمعی و کهن‌الگویی مورد مشاهده قرار می‌گرفت و از این طریق ردپای الگوهای کهن روانی بشر را در ذهن انسان امروز نشان داد (مورنو، ۱۳۹۹: ۵).

بر اساس این نظریه، نه تنها ضمیر ناخودآگاه فردی و جمعی وجود روانی دارند؛ بلکه با شیوه‌هایی خلاق و فعال در روزمره‌ترین سطوح ذهنی و رفتاری فرد ظاهر می‌شوند: «ما در حالی که گوش می‌دهیم، حرف می‌زنیم یا مطالعه می‌کنیم، ناخودآگاهمان همچنان مشغول کار است، هرچند ما چیزی از آن درک نمی‌کنیم» (یونگ، ۱۴۰۰: ۸۰).

علت عمده پرداختن یونگ به تیپ‌های روان‌شناختی، این بود که او متوجه شد هماهنگی تیپ روان‌شناختی مراجع و درمانگر در اتاق درمان، نقشی تعیین‌کننده در روند درمانی خواهد داشت؛ برای مثال، اگر کارکرد اول درمانگر حس برون‌گرا باشد، دشوار

است که بتواند دنیای خیالی و مکاشفه‌گون مراجع شهودی درون‌گرای خویش را درک کند و به این سبب احتمال به بن‌بست رسیدن درمان وجود دارد (یونگ، ۱۴۰۰: ۷۶).

تیپ روان‌شناختی، چهارچوب روانی فرد است که به کمک آنها، اطلاعات و داده‌ها را دریافت، پردازش، قضاوت، ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی می‌کند. یونگ معتقد بود روان فرد مجموعه‌ای از خودآگاه و ناخودآگاه است که بر پایه دو نگرش درون‌گرایی و برون‌گرایی و چهار جهت‌گیری و کارکرد روانی (تفکر/احساس، حس/شهود) استوار گشته است (یونگ، ۱۴۰۰: ۴۶)؛ بدین ترتیب، با ترکیب نگرش‌ها و کارکردها، می‌توان به هشت سنخ روانی دست پیدا کرد که عبارتند از: تیپ متفکر برون‌گرا؛ تیپ متفکر درون‌گرا؛ تیپ احساسی برون‌گرا؛ تیپ احساسی درون‌گرا؛ تیپ شهودی برون‌گرا؛ تیپ شهودی درون‌گرا؛ تیپ حسی برون‌گرا و تیپ حسی درون‌گرا. تأکید ما در این مقاله بر دو ترجیح «درون‌گرایی» و «برون‌گرایی» است که در ادامه، آن‌ها را به صورتی مختصر توضیح می‌دهیم.

برون‌گرایی و درون‌گرایی: این دو نگرش تعیین می‌کنند که میل و انرژی روانی فرد به سوی کشف و شناخت جهان درون است یا جهان بیرون. برون‌گرایی را می‌توان روی آوردن به دنیای بیرون برای کسب انرژی از آن دانست، در حالی که درون‌گرایی، روی آوردن به درون روان برای دریافت انرژی است. فرد برون‌گرا ترجیح می‌دهد به جهان بیرون اقبال کند و درون‌گرا، عقب‌نشینی به سوی خود و جهان درونی را برمی‌گزیند. هنگامی که شرایط ایجاب کند، بدیهی است که این اقبال به جهان درونی یا بیرونی در رفتار فرد نمایان می‌شود (بیلسکر، ۱۳۹۸: ۴۶).

برون‌گراها افرادی اجتماعی هستند. این افراد، افزون بر دوستدار دیگران بودن و تمایل به شرکت در اجتماعات و میهمانی‌ها، در عمل، قاطع، فعال یا پرحرف و اهل گفتگو هستند. آنها از ابراز کامل و تخلیه روانی خویش، ابایی ندارند و هیجان و تحرک را دوست دارند.

در برابر برون‌گرایان که به روشنی قابل توصیف هستند، درون‌گرایان را به آسانی نمی‌توان تعریف کرد. درون‌گرایان افرادی محافظه‌کارند، اما نه این که دوست‌داشتنی نباشند؛ مستقل‌اند، نه این که در جمع، شاخص باشند، و تکرر هستند؛ اما تنبل و کند نیستند. آنها به مرزگذاری در روابط اجتماعی و ایجاد حائلی بین دنیای روانی خود و دیگران اهمیت می‌دهند. درون‌گرایان معمولاً خجالتی و -در جایی که ترجیح بدهند- تنها هستند. این نکته بدان معنی نیست که آنها دارای اضطراب اجتماعی هستند. سرانجام این که هرچند درون‌گرایان به سرخوشی و فعالی برون‌گرایان نیستند، اما افراد ناخشنودی نیز نیستند (حق‌شناس، ۱۳۹۵: ۲۷). احتیاط درون‌گراها و میلشان به تجزیه و تحلیل پیش از اقدام سبب می‌شود در نظر برون‌گرایان منفعل باشند و دیر دست به اقدام بزنند.

برون‌گرا و اقبالش به جهان بیرونی، روابط اجتماعی بیشتری را برایش رقم می‌زند که لزوماً، منجر به پیوند عاطفی عمیقی نمی‌شود؛ درحالی‌که روابط برای درون‌گرا از نظر کمیت محدودتر اما از نظر میزان صمیمیت، عمیق‌تر است. برون‌گراها به اصطلاح، «با صدای بلند فکر می‌کنند» و در حالی که مشغول گفتگو هستند، ذهنیت‌ها و افکارشان همراه با کلامشان جاری می‌شود و شکل می‌گیرد؛ همین ویژگی آنها را خوش‌صحبت و ابرازگر می‌گرداند. درحالی‌که فرد درون‌گرا، پیش از کلام و سخن گفتن، تفکر و سنجیدن را انتخاب می‌کند و پس از کش‌وقوس ذهنی، نتیجه‌فکرش را، آن هم با صرفه‌جویی در گزینش واژه، در قالب کلام بیان می‌کند. این موارد، تفاوت سبک ابرازگری برون‌گرا و درون‌گرا را تا حدی نشان می‌دهد. همچنان که درون‌گرا در مصرف واژه به منظور ارتباط، صرفه‌جویی می‌کند، در اقدام و عمل نیز کندتر از برون‌گراست؛ گویی فرآیند ذهنی صدور مجوز اقدام و عمل کردن در ذهن درون‌گرا، فرآیند اداری طولانی و پیچیده‌ای دارد. در بخش‌های بعدی، نمود این سه عامل «عملگرایی»، «ابرازگری» و

«روابط اجتماعی» را که حاصل ترجیح روانی فرد هستند، در دو شخصیت اصلی رمان مورد بررسی، بیشتر توضیح خواهیم داد.

۲-۲- ساخت گذرایی

در دستور سنتی، «گذرایی» را عبور فعل از فاعل به مفعول تعریف کرده‌اند؛ به بیانی دیگر، فعلی که به مفعول نیاز دارد تا معنی خود را تمام کند و از فاعل به مفعول برسد یا گذر کند، فعل گذرا یا متعدی نامیده می‌شود (انوری و احمدی‌گیوی، ۱۳۸۵: ۶۸). در این تعریف، گذرایی محدود به نیاز فعل به مفعول است و سایر اجزای جمله و فضای بند، تأثیری در شأن گذرایی ندارند؛ اما در تعریف جدید گذرایی، از دستور سنتی فراتر می‌رویم و آن را مجموعی از پارامترهای معنایی در نظر می‌گیریم که هرچه بیشتر در بند حضور داشته باشند جمله از نظر صرفی-نحوی به سرنمون گذرایی شبیه‌تر و به طیف متعدی نزدیک‌تر است (راسخ‌مهند، محمدی‌راد: ۱۳۹۴: ۲).

تعریف گذرایی در دستور هلیدی عبارت است از میزان تأثیر فرآیند بر تمام مشارکان یک بند. البته در این تعریف همچنان «حضور دو شرکت‌کننده در عمل فعل، که با فاعل و مفعول منطبق است، به عنوان یکی از شروط اصلی گذرابودن جمله در نظر گرفته می‌شد» (همانجا).

در این تعریف جدید، مفهوم گذرایی تا حدی از سلطه فعل جمله به در آمد و بر نقش تأثیرگذار سایر عوامل جمله در گذراسازی بند توجه شد. هرچه میزان گذرایی یک بند بالاتر باشد، امکان مجهول‌سازی آن مهیاتر است (Jahankhani, 1372: 96) و گذرایی را نمی‌توان با خطی مرزی از ناگذرایی جدا کرد، بلکه این دو به صورت پیوستاری هستند (حق‌بین، ۱۳۸۳: ۶۱). راسخ‌مهند به نقل از هاپر و تامپسون، مؤلفه‌های تأثیرگذار در گذرایی را چنین شرح داده است (راسخ‌مهند، ۱۳۹۶: ۱۱۸):

جدول ۱- (مؤلفه‌های گذرایی هاپر و تامسون)

Table 1- Hopper and Thomson transient components

	High	Low
(1) A. a Participants	2 or more participants	1 participants
B. Kinesis	Action	Non-action
C. Aspect	telic	Atelic
D. Punctuality	Punctual	Non- Punctual
E. Volitionality	Volitional	Non- Volitional
F. Affirmation	Affirmative	Negative
G. Mode	realis	Irrealis
H. Agency	A high in potency	A low in potency
I. Affectedness of O	O totally affected	O non affected
J. Individuation of O	O highly individuated	O non- individuated

۱) شرکت‌کنندگان: در صورتی که دو یا چند شرکت‌کننده در انجام عمل شرکت داشته باشند، آن بند دارای درجه و ارزش گذرایی بالاست و در صورتی که یک شرکت‌کننده داشته باشد، میزان گذرایی آن پایین است. هاپر و تامسون معتقدند هیچ عملی منتقل نمی‌شود، مگر این که حد اقل، دو شرکت‌کننده درگیر آن باشند (Hopper and Thompson, 1980: 252).

۲) حرکت: عمل‌ها می‌توانند از یک شرکت‌کننده به شرکت‌کننده دیگر منتقل شوند، اما غیرعمل‌ها نمی‌توانند. برای مثال، در جمله «من دوستم را می‌زنم»، عملی به دوستم منتقل می‌شود اما در «من مینا را دوست دارم» اتفاقی برای مینا رخ نمی‌دهد. پس جمله نخست از حیث گذرایی دارای درجه بالاتری است.

۳) نمود: اگر عملی نقطه پایان مشخصی داشته باشد، غایی و در غیر این صورت، غیرغایی است. برای مثال، در جمله غایی «علی تخته را برید»، فعالیت مورد نظر در لحظه مشخصی تمام می‌شود و انتقال عمل نیز به‌طور کامل انجام می‌شود؛ اما در جمله

غیرغایی «نازنین سه‌تار می‌نوازد»، «نواختن» فعلی غیرغایی است که نقطه تکمیل مشخصی ندارد و این جمله از حیث گذرایی از جمله نخست پایین‌تر است. (۴) لحظه‌ای بودن: اعمال لحظه‌ای، که بدون مرحله انتقالی آشکار بین آغاز و انتها انجام می‌شوند، تأثیر بیشتری بر گذرایی دارند، اما افعالی که ذاتاً تداومی هستند، دارای درجه پایین‌تری از گذرایی هستند. برای مثال، فعل کشتن لحظه‌ای است، اما فعل خوابیدن تداومی است.

(۵) ارادی بودن: افعال ارادی باعث بالارفتن میزان گذرایی بند می‌شوند، اما افعال غیرارادی (مانند مردن) باعث کاهش میزان گذرایی می‌شوند.

(۶) مثبت بودن: بر این اساس، «علی احمد را کشت» از «علی احمد را نکشت» متعدی‌تر است، زیرا در جمله نخست عملی روی داده است، اما در جمله دوم عملی صورت نگرفته است. ساخت مثبت از گذرایی بالاتر و ساخت منفی از گذرایی پایین‌تری برخوردار است؛ «با وجود این پارامتر، جملات پرسشی، امری و خبری منفی از حوزه بررسی‌های گذرایی خارج می‌شوند» (کریمی و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۶).

(۷) وجه: این عامل به تمایز بین وجه واقعی و وجه غیرواقعی اشاره دارد. وجه واقعی برای نشان‌دادن رویدادی است که رخ داده است (علی احمد را زد)، اما در وجه غیرواقعی (اگر علی احمد را بزند من هم او را می‌زنم) عملی رخ نداده است، پس دارای درجه پایین‌تری از گذرایی است.

(۸) عاملیت: شرکت‌کنندگان دارای عاملیت بالا می‌توانند به‌طور مؤثرتری عمل را انتقال دهند و گذرایی را بالاتر ببرند. در جمله‌ای مثل «این عکس من را ترساند» درجه عاملیت فاعل پایین است، و دارای میزان گذرایی پایین‌تری نسبت به جمله «علی من را ترساند» است.

(۹) تأثیرپذیری و فردیت مفعول: این دو عامل در مورد مفعول هستند و به میزان تحت‌تأثیر بودن آن و نیز فردیت مفعول در مقابل غیرفردی بودن آن اشاره دارند. مثلاً

جمله «من علی را زدم»، نسبت به «من علی را دیدم» از گذرایی بالاتری برخوردار است؛ زیرا مفعول آن بیشتر تحت تأثیر عمل واقع شده است و در جمله «من کتاب را خریدم» مفعول، اسم معرفه و ارجاعی است و دارای فردیت بالایی است، اما در جمله «من کتاب خریدم»، مفعول اسم نکره و غیرارجاعی و عام است و درجه پایین‌تری از فردیت را داراست. به همین دلیل جمله اول نسبت به جمله دوم دارای درجه بالاتری از گذرایی است. «هرچه ویژگی مفعولی بیشتر باشد، میزان گذرایی بیشتر است. این خصیصه‌ها عبارت است از (خاص بودن) در برابر (عام بودن)، (انسان و جاندار بودن) در برابر (بی‌جان بودن)، (مادی بودن) در برابر (انتزاعی بودن)، (فرد بودن) در برابر (جمع بودن)، (شمارش‌پذیری) در برابر (شمارش‌ناپذیری) و (ارجاعی و معرفه بودن) در برابر (غیارجاعی و نکره بودن)» (خدری و ساسانی، ۱۳۹۴: ۲۸). هاپر و تامسون این موارد را در جدول زیر نمایش داده‌اند:

جدول ۲- مؤلفه‌های مربوط به تأثیرپذیری و فردیت پذیری مفعول از نظر هاپر و تامسون

Table 2- components related to affectability and individuality of the subject according to Hopper and Thomson

Individuated	Non- Individuated
Proper	Common
Human, animate	Inanimate
Concrete	Abstract
Singular	Plural
Count	mass
Referential, definite	Non- Referential

ارتباطی که تیپ شخصیتی گوینده یک بند با گذرایی آن بند دارد از زوایای مختلفی مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد؛ تیپ‌های درون‌گرا بیشتر از افعال غیرکنشی و غیرحرکتی استفاده می‌کنند، زیرا چیزی که مهم است در درون رخ می‌دهد؛ اما برای برون‌گراها افعال کنشی و حرکتی کاربرد بیشتری دارند، زیرا محیط فعالیت آن‌ها یا محل دریافت و صرف انرژی‌شان جهان بیرون است.

به عنوان مثال، ممکن است تیپ‌های حسی برون‌گرا، از فرآیندهایی که نمود فیزیکی و حسی بالاتر و همچنین افعالی که اثرگذاری مستقیمی بر مفعول بیرونی و فیزیکی دارند، بیشتر از فرآیندهای ذهنی و انتزاعی استفاده کنند و یا در جملات آنها، وجه افعال، واقعی‌تر باشد و مطابقت بیشتری با واقعیت جهان بیرونی و آنچه رخ داده، داشته باشند؛ درحالی‌که تیپ‌های شهودی، مایل‌اند امکانات را در نظر بگیرند و از افعال دارای وجه غیرواقعی بیشتر استفاده کنند. همچنین ممکن است یک شهودی درون‌گرا زیر سلطه فرآیندهای ناخودآگاه و هجوم تخیلات، عاملیت و اراده خود را از دست بدهد و در تجربه خویش از فرآیندی سخن بگوید که خودش همه عاملان آن از فاعل گرفته تا مفعول، باشد.

۳- بررسی ارتباط سنخ‌های روانی و گذرایی بندها در رمان «ترلان»

در ادامه، تیپ روان‌شناختی دو شخصیت اصلی رمان را که همان «ترلان» و «رعنا» هستند در معرض بررسی قرار داده و سپس بندهای مربوط به این دو شخصیت را از نظر «گذرایی» سنجیده‌ایم.

۳-۱- تیپ شخصیتی «ترلان» در مقایسه با «رعنا»

به نظر می‌رسد که تنش‌ها و چالش‌هایی که به رمان «ترلان» پویایی درونی بخشیده‌اند برآمده از اهمیت «درون‌گرا» یا «برون‌گرا» بودن شخصیت‌هاست. نویسنده، شخصیت اصلی، یعنی «ترلان» را که درون‌گراست در محیطی قرار داده است که هرگونه خلوت و تنهایی را از او دریغ می‌دارد. این وضعیت، برخی از صحنه‌های درخشان رمان را رقم زده است. مقوم این وضعیت این است که صمیمی‌ترین دوست «ترلان»، یعنی رعنا، که در بیشتر صحنه‌های رمان همراه اوست از جهت‌گیری متفاوت «برون‌گرایی» برخوردار

است. تداوم این صمیمیت با وجود تفاوت‌های عمیق آنها از نظر «درون‌گرایی» و «برون‌گرایی» شان به رابطه آنها پویایی و جدابیت خاصی بخشیده است.

توصیف دیدگاه‌های درون‌گرایی و برون‌گرایی به تنهایی و جدا از یکدیگر، ممکن نیست (شارپ (Sharp)، ۱۳۹۸: ۱۶). یونگ در باب بروز این تفاوت‌های شخصیتی، می‌نویسد: «مشکلاتی که انسان‌ها در روابط متقابل دارند و سوءتفاهماتی که در جریان مراودات افراد پیش می‌آید، به‌خوبی، ثابت می‌کند که درک متقابل، کار چندان ساده‌ای نیست. هرکس به شیوه کم‌وبیش خاص خود و دستخوش کنش مسلط خویش، زندگی می‌کند که با کنش مسلط همسایه‌اش متفاوت است» (یونگ، ۱۴۰۰: ۱۱۱). به این ترتیب، برای درک تفاوت‌های شخصیتی و تیپیکال «ترلان» و دوستش «رعنا»، تفاوت‌ها، تعارضات و چالش‌های آنها را در طول داستان را از منظر «برون‌گرایی» و «درون‌گرایی» بررسی می‌کنیم.

چنانکه پیش از این گفتیم، دو شخصیت «ترلان» و «رعنا» که دوستان صمیمی هستند از جهت برون‌گرایی و درون‌گرایی، مقابل یکدیگر قرار می‌گیرند. در ادامه، با معرفی سه مؤلفه در تعیین سنخ‌های روانی، واکنش‌های این دو شخصیت را بر اساس این مؤلفه‌ها در موقعیت‌های مختلف داستان بررسی می‌کنیم.

۳-۱-۱- تیپ شخصیتی و ابرازگری

در طبیعت دو شیوه سازگاری کاملاً متفاوت وجود دارد که ضامن بقای موجودات زنده هستند. یکی از آنها شامل قدرت باروری بالا و توان دفاعی اندک و طول عمر کوتاه برای فرد است. دیگری شامل تجهیز کردن فرد با انواع و اقسام روش‌های محافظتی همراه با میزان باروری کم است ... [به همین ترتیب،] طبیعت برون‌گرا مدام اصرار می‌کند که فرد، خودش را در تمام مسیرها صرف کند؛ در حالی که دیدگاه درون‌گرا، تمایل دارد که خود را در برابر تمامی خواسته‌های بیرونی حفظ کند تا انرژی را با دوری

از ابژه ذخیره کرده و در نتیجه باعث تثبیت موقعیت شود (شارپ، ۱۳۹۸: ۲۸). یعنی فرد برون‌گرا شخصیتی ابرازگر دارد که ممکن است گاهی به بی‌احتیاطی و حتی آسیب نیز منتهی شود در حالی که درون‌گرا پیش از هر نوع اقدامی به تفکر، سنجش، عاقبت‌اندیشی و بررسی موقعیت تمایل دارد.

این ویژگی‌ها و تمایلات برون‌گرایی و درون‌گرایی در «رعنا» و «ترلان»، اصلی‌ترین عامل چالش و جدال بین این دو شخصیت در طول داستان است؛ رعنا در جای‌جای داستان تمایل به اقدام، ابراز خویشتن و بیان احساساتش دارد، حتی اگر مجبور به تندی و سروصدا شود؛ در مقابل، «ترلان» همیشه محتاط و مایل به پذیرش است و گاهی در حالت آماده‌باش برای کنترل و کشیدن افسار رعنا:

«ارشد می‌گوید: چیه همه‌اش فیس می‌آیید؟ اینجا که بویی نیست.

رعنا شیپور جنگ را به صدا در می‌آورد:

- بوی گلاب بعضی‌ها که هست.

- یک جفت از آن پنبه‌ها را توی سوراخ‌های دماغت بکن.

رعنا سرش را خم می‌کند تا صاحب صدا را ببیند.

ترلان از تختش پایین می‌آید. بازوی رعنا را می‌گیرد.

- بیا برویم بیرون شمشادها را بو کنیم.

رعنا دنبال ترلان می‌رود. عصبی است» (ترلان، ۱۳۹۸: ۷۲)

در جای دیگری از داستان که باز هم رعنا به شیوه برون‌گرایانه در حال سروصدا و ابراز احساسات است، «ترلان» با احتیاط وارد میدان می‌شود و همین احتیاط «ترلان»، به خشم رعنا می‌افزاید:

«رعنا همین بهانه کوچک را لازم دارد تا داد بزند. صدای بلندش، بچه‌های سالن‌های

دیگر را هم پایین می‌کشانند ...

ترلان زیر گوش رعنا می‌گوید: «کوتاه بیا»

رعنا با صدای بلند جوابش را می‌دهد.
کوتاه بیا، کوتاه بیا. دیگر چقدر؟ تمام زندگی‌ام را کوتاه آمده‌ام.
ترلان رنجیده است.
خوب بابا، کوتاه بیا.

نه که نمی‌آیم. نمی‌بینی چی بارمان می‌کند. (همان: ۱۰۳)

در حالی که رعنا به دنبال ارضای روانی خویش در لحظه است، «ترلان» به فرجام و عاقبت کار می‌اندیشد؛ همین عاقبت‌اندیشی اوست که رعنا را به خشم می‌آورد و بارها به طنز یا جدی، «ترلان» را با عناوینی همچون اپورتونیست، چرچیل، و ... خطاب می‌کند، زیرا در نظر او محافظه‌کاری «ترلان» و ابراز نکردن خویش، حاصل ترس یا احتیاط زیاد اوست: «از نظر برون‌گراها، فرد درون‌گرا بیش از حد محافظه‌کار، حوصله‌سربر، بی‌دل و دماغ و پیش‌بینی‌پذیر است» (شارپ، ۱۳۹۸: ۱۶). به نمونه‌های زیر توجه کنید:

رعنا که از پدرش کتک خورده است، تصمیم دارد به سوی الجزایر، کوبا و یا آمریکای لاتین فرار کند و آنجا با انقلابی‌ها برای عدالت بجنگد، اما ترلان می‌گوید همین جا هم می‌توانند مبارزه کنند؛ می‌توانند به جای برداشتن اسلحه، آگاهی طبقاتی مردم را بالا ببرند و توی دلش می‌گوید شاید با نوشتن هم بشود این کار را کرد. رعنا ترلان را اپورتونیست (حزب باد) می‌خواند و دیگر با او حرف نمی‌زند (ترلان، ۱۳۹۸: ۳۱).

شیوه رویارویی رعنا و «ترلان» با خطرات و مشکلات، سنخ شخصیتی آنها را برملا می‌سازد. در جایی از داستان وقتی که به رعنا و «ترلان» ابلاغ شده که خود را به کارگزینی معرفی کنند، رعنا به شدت، عصبانی می‌شود و «نامه را به دفتر می‌برد و دادوبیداد می‌کند» (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۸۸). او با فریاد زدن، خشم خویش را تخلیه و ابراز

می‌کند و حتی کار به جایی می‌رسد که می‌گویند از آنها شکایت خواهد کرد؛ اما در تمام این مدت «ترلان» ساکت است و هیچ اعتراضی نمی‌کند:

«تو چرا صدایت در نیامد چرچیل؟»

برای این که فایده‌ای ندارد. تو فقط دل خودت را خنک می‌کنی.

مگر این فایده نیست؟ مهم نیست حال خودت را جا بیاوری؟

ترلان فکر می‌کند چرا مهم است. او نتوانسته است در این مدت، چنین کاری بکند. دلش پر است. مثل غده‌ای ورم کرده و سنگین است. دلش می‌خواهد یک جوری سبک شود، آزاد شود؛ ولی راه این کار را نمی‌داند. عضلات صورتش در خواب هم منقبض است. درونش منقبض است» (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۸۸).

«ترلان» برخلاف رعنا، به دلیل احتیاط ذاتی درون‌گرایی خود، هیچ‌گاه پروانه‌ا‌براز بی‌پروای احساساتش را به خویشتن نداده است و این سرکوب آنچنان سنگین است که او احساس می‌کند عضلات صورتش حتی در خواب، منقبض و گرفته است. همین سرکوب و عدم‌ابرازگری، باعث می‌شود که افراد درون‌گرا در نظر دیگران خونسرد، متمرکز یا محتاط باشند (مارتین، ۱۳۹۷: ۷).

یونگ تفاوت عملکرد برون‌گرایی و درون‌گرایی را در موقعیت‌های بروز مشکل به روشنی شرح می‌دهد: «[افراد برون‌گرا] به محض بروز مشکل، در معرض وسوسه‌ محافظت از خود و نجات خویش، به دنیای بیرون متوسل می‌شوند؛ به نوعی از خود می‌گریزند و گویی برای محکم‌کاری، بلایی را که بر سرشان آمده است، برای هرکس که مایل به شنیدن باشد، تعریف می‌کنند. ... و به هر دری می‌زند تا همه را از بلایی که گریبان‌گیرش شده است، آگاه کند. ... افراد متعلق به گروه دوم (درون‌گرا)، برعکس عمل می‌کنند. وقتی مانعی بر سر راهشان سبز می‌شود، تأثیر خیره‌کننده‌ای بر آنان و بر دنیای درون آنان اعمال می‌کند؛ این هم نوعی مقابله با مشکلات زندگی است» (یونگ، ۱۴۰۰: ۱۳۴).

شاید به خاطر همین میل درون‌گرایانه است که وقتی «ترلان» از فرمانده، سیلی می‌خورد، به جای اعتراضی رعناوار، سکوتی زجرآور را برمی‌گزیند و خود را با تأثرش به خاک می‌سپارد (همان) و تا مدت‌ها با خودش کلنجار می‌رود که چرا هیچ واکنشی نشان نداده است (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۷۴).

«ترلان» نه تنها واکنشی به سیلی نشان نمی‌دهد، بلکه نگران است که دیگران بفهمند پس از این اتفاق، چه احساسی در ذهنش در جریان است: «به اطرافش نگاه می‌کند و بعد به خودش یادآوری می‌کند که موجودی دارای پوست است و نگاه هیچ‌کس نمی‌تواند از آن رد بشود و او را ببیند. با خودش تکرار می‌کند که او از شیشه نیست و دیده نمی‌شود. باید بداند تا حرفی نزند، هیچ‌کس نمی‌تواند بفهمد در او چه می‌گذرد» (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۷۲). در حالی که رعنا بر خلاف «ترلان» از ابراز و نشان‌دادن تمام احساسات خویش از جمله خشم و اندوه حتی در برابر فرمانده، پروایی ندارد:

«به رعنا و ترلان ابلاغ کرده‌اند خودشان را به کارگزینی محل استخدام معرفی کنند. رعنا نامه را به دفتر می‌برد و دادوبیداد می‌کند. آن‌ها به چه دلیل باید خودشان را به کارگزینی معرفی کنند. فرمانده اظهار بی‌اطلاعی می‌کند، ولی رعنا فریاد می‌زند که اجازه نمی‌دهد بعد از این همه خون دل خوردن و مرارت، اخراجش بکنند. حق این کار را ندارند. فرمانده برای بار چندم می‌گوید در مورد سرنوشت شغلی آن‌ها در یک کمیسیون رسمی تصمیم گرفته می‌شود. رعنا فریاد می‌زند که شکایت می‌کند. از دست همه‌شان شکایت می‌کند (همان: ۱۸۸).

یونگ در توصیف زن درون‌گرا می‌گوید او به جای خالی کردن احساسات خویش روی دیگران، آن را در درون و برای خود نگاه می‌دارد (Jung, 1976: 154)؛ «ترلان» نیز به جای ابراز احساسات و درونیات خود در برابر مخاطبش، آنها را در ذهنش بیان می‌کند؛ بنابراین نویسنده برای توصیف دیدگاه‌ها و نقطه‌نظرات او در مکالماتش بارها از عبارات «ترلان فکر می‌کند...» یا «ترلان می‌خواهد بگوید...» (اما نمی‌گوید) استفاده

کرده است. موارد زیر همه در شرایطی هستند که «ترلان» به جای پاسخ‌دادن به مخاطب سکوت کرده است:

- و توی دلش گفت شاید هم با نوشتن بشود این کار را کرد (ترلان، ۱۳۹۸: ۳۱).

- ترلان فکر می‌کند اینجا هم پر از آدم است ولی بازار نیست. بیشتر شبیه انبار است (ترلان، ۱۳۹۸: ۶۱).

- ترلان می‌خواهد چیزی بگوید (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۰۰).

- ترلان یاد نوشته‌های خودش می‌افتد و ساکت است. حرف بزن. دارم فکر می‌کنم چه بگویم (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۱۸).

- توی دلش می‌گوید دیگر نمی‌آید. دیگر نمی‌توانم بنویسم (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۸۳).

- ترلان فکر می‌کند چرا مهم است. او نتوانسته است در این مدت چنین کاری کند (ترلان، ۱۳۰۹۸: ۱۸۸).

(و موارد دیگر: همان، ۵۴، ۵۹، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۷۱، ۷۲، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۱۱، ۱۱۴، ۱۱۸، ۱۳۱، ۱۳۸، ۱۴۶، ۱۵۲).

در جای دیگری از داستان، برون‌گرایی، رعنا را سوق می‌دهد به این که در جلسه‌ی تشکیلاتی سریعاً، پیشقدم می‌شود و از خودش انتقاد می‌کند و زمانی که نوبت به «ترلان» می‌رسد سکوت می‌کند و حتی نگاه معنی‌دار مسئول حوزه هم نمی‌تواند او را به حرف بیاورد؛ زیرا درون‌گرا به طور طبیعی دچار تردید و اساساً محافظه‌کار است (شارپ، ۱۳۹۸: ۵۱) و از خویش مراقبت می‌کند و همیشه اندکی حالت تدافعی دارد و در تصمیم‌گیری ابتدا باید همه جوانب را بسنجد. رعنا، «ترلان» را به خاطر همین سکوتش در جلسه، چرچیل خطاب می‌کند و «ترلان» می‌گوید: «چرا چرچیل؟ چون نمی‌خواستم در این نمایش خودنمایانه انتقاد اول باشم؟ مسئول حوزه چرچیل‌تر است چون هیچ چیز از خودش نمی‌گوید» (ترلان، ۱۳۹۸: ۴۸).

در بخش دیگری از داستان که تحولات سیاسی سبب تعطیلی مدارس شده‌اند، رعنا ی برون‌گرا نیز طالب حضور در این کشمکش‌های جهان بیرون است؛ در حالی که «ترلان» خود را از پیش، در خانه حبس کرده است (ترلان، ۱۳۹۸: ۵۰). اگر شخصیت برون‌گرا با مشکل روبه‌رو شود، راه چاره را در شلوغ‌کاری‌های اجتماعی می‌بیند. برای او ترس از ابژه‌ها در کمترین حد است و با اعتماد به نفس میانشان زندگی می‌کند (شارپ، ۱۳۹۸: ۴۰).

یونگ در توصیف برون‌گرا می‌گوید: «علاقه به اهداف بیرونی، آمادگی پذیرش اتفاقات بیرونی، ظرفیت زیاد در تحمل هر نوع شلوغی و سروصدا، انتخاب‌های بی‌پروا و در نهایت، نیاز شدید به خوش درخشیدن» (همان: ۳۹). فرد برون‌گرا اغلب در موقعیت‌های ناشناخته با اعتماد به نفسی سبک‌سرانه، به سمت خطر جذب می‌شود؛ این اعتماد به نفس رعنا و حضور بی‌پروایش در سروصداهای سیاسی، پدرش را مجبور می‌کند که او را از صحنه دور و در خانه حبس کند (ترلان، ۱۳۹۸: ۵۰). اما سال‌ها بعد، باز هم برای خودش دردسر درست می‌کند: «رعنا را به دفتر خواسته‌اند. سر کلاس، سؤال بودار پرسیده است. کارهایش هم کمی بودار است. کله‌اش هم بفهمی نفهمی بوی قورمه‌سبزی می‌دهد» (همان: ۱۰۲).

در زمان همین سروصداهای سیاسی مدرسه که رعنا به اجبار و «ترلان» داوطلبانه در خانه مانده بودند، تنها نیاز «ترلان» به عنوان فردی درون‌گرا، دیدن دوست نزدیکش، رعنا، و صحبت کردن با او درباره «دُن آرام» است (همان: ۵۰). آنها دیدارهایشان را در کتابخانه ادامه می‌دهند و درباره شخصیت‌های داستانی صحبت می‌کنند. این «ترلان» است که رعنا را با دنیای کتاب‌ها و داستان‌ها - که جهان مورد علاقه خود اوست - آشنا کرده و این سبب دوستی و صمیمیت بیشتر آنها شده است:

«ترلان و رعنا تنها زمانی توانستند با هم دوست بشوند که اوحدی هر دو را همزمان تهدید می‌کرد. رعنا می‌گفت دشمن مشترک، ما را به هم نزدیک کرد. ... ترتیب ملاقات

در کتابخانه را دادند و از آن به بعد، دیدارهایشان ادامه یافت. مسئول کتابخانه به آن‌ها اجازه داد به مخزن بروند و هر کتابی دلشان خواست بردارند. رعنا تسلیم نظر ترلان شد؛ دشمن مشترک می‌تواند آدم‌ها را با هم آشنا کند ولی فقط دوست مشترک آن‌ها را به هم نزدیک می‌کند» (همان: ۴۷ و ۵۱).

و بدین ترتیب پیوند دوستی «ترلان» و رعنا عمیق می‌شود. یونگ می‌نویسد: «به نظر می‌رسد این دو دیدگاه (درون‌گرایی و برون‌گرایی) برای هم زیستی خلق شده‌اند. یکی نگران عواقب است و دیگری به دنبال خلاقیت و انجام دادن. پیوند این دو اتحادی ایدآل است» (شارپ، ۱۳۹۸: ۳۲).

۳-۱-۲- تیپ شخصیتی و روابط اجتماعی

یکی دیگر از دلایل برون‌گرایی رعنا و درون‌گرایی «ترلان»، تلاش رعنا برای برقراری ارتباط و بی‌میلی «ترلان» به روابط است؛ «انسان دارای جهت‌گیری برون‌گرا در درجه اول، روابط اجتماعی را مبنای خود قرار می‌دهد و انسان درون‌گرا در وهله اول، عوامل شخصی را. اولی تا حد زیادی از تعیین‌کنندگی عوامل درونی‌اش بی‌خبر است و آن را ناچیز می‌شمارد و در واقع، از آن می‌ترسد. دومی، علاقه چندانی به روابط اجتماعی ندارد و ترجیح می‌دهد آن را فراموش کند و احساس می‌کند آنها طاقت‌فرسا یا حتی ترسناک هستند. برای یکی، جهان روابط است که اهمیت دارد و نشان‌دهنده به هنجار بودن و هدف خواسته‌هاست. دیگری عمدتاً دغدغه الگوی درونی زندگی‌اش و انسجام شخصی خود را دارد» (یونگ، ۱۴۰۰: ۱۴۳).

در جایی از داستان، رعنا از آرزوی خویش برای برقراری ارتباط و صحبت کردن با آدم‌ها حرف می‌زند و «ترلان» بلافاصله فکر می‌کند که نه تنها نمی‌خواهد با دیگران ارتباط داشته باشد، بلکه دیگران او را از چیزی درونی و ارزشمند (شهود) دور کرده‌اند:

« [رعنا]: از بچگی عاشق داستان های ژول ورن و مارکوپولو بودم. آرزو داشتم سفر کنم و با همه آدم‌ها حرف بزنم. باور نمی‌کردم ارتباط با دیگران این قدر مشکل باشد. ولی ترلان نمی‌خواهد با کسی ارتباط بگیرد احساس می‌کند ارتباطش با چیز مهم‌تری قطع شده است و دیگران مانع می‌شوند که او بتواند آن را بشناسد» (ترلان، ۱۳۹۸: ۵۵).

ترلان از وقتی که به پادگان آمده، یک گوشه خلوت و چند لحظه آرام برایش تبدیل به نیاز و نعمت بزرگی شده که پیش از این قدرش را نمی‌دانسته است (همان: ۳۷). رعنا در پادگان نمی‌تواند دوری ترلان و یا نداشتن ارتباط با او را تحمل کند و با لطایف‌الحیلی رضایت فرمانده را جلب می‌کند تا به سالن پنج، کنار ترلان، منتقل شود: «بی‌عقل رعناست. مثل رخت‌آویزی با بار تلبار شده جلو در ایستاده و سنگینی وسایلش شانه‌هایش را خم کرده است. همه نگاه‌ها به طرفش برمی‌گردد ولی او فقط به ترلان نگاه می‌کند: آنقدر برای فرمانده قصه بافتم تا راضی شد بیایم سالن پنج» (همان: ۴۵).

یا زمانی که این دو دوست با یکدیگر به اصطلاح قهر کرده‌اند، این رعناست که دیگر طاقت ندارد و برای برقراری مجدد ارتباط پا پیش می‌گذارد:

«ترلان روی تخت خودش می‌رود. احتیاج به فکر کردن دارد. بالشش برآمده است و اذیت می‌کند. زیرش جزوه‌ای است و داخل جزوه، کاغذ بزرگی که رویش با خط ریز چیزهایی نوشته شده است. خط رعناست: عتبر میمون محافظه‌کار چرچیل و خائن. دیگر طاقت ندارم، بیا آشتی» (همان: ۱۱۶).

دنیای درونی برای افراد درون‌گرا اصالت بیشتری از دنیای بیرونی و ارتباطات اجتماعی دارد؛ یونگ در بیان تمایز نگرش‌ها معتقد است درون‌گرایی، تأثیرپذیری از عوامل درونی است و برون‌گرایی تأثیرپذیری از عوامل بیرونی است (مک گوایر (McGuire)، ۱۳۹۸: ۱۹۴).

او در توصیف درون‌گرایی می‌گوید: «دنیا فقط در بیرون وجود ندارد، دنیا در من متجلی می‌شود» (رابرتسون (Robertson)، ۱۳۹۷: ۸۵). از این رو ممکن است این افراد در مواجهه طولانی مدت با دیگران ارتباطشان را با دنیای درونی ارزشمند خود از دست بدهند - علی‌الخصوص اگر فرد درون‌گرا، شهودی نیز باشد: «افراد این تیپ علاقه به خیال‌پردازی‌های عرفانی دارند. آنها به خوبی، ارتباط برقرار نمی‌کنند. اغلب درست درک نمی‌شوند، دچار نقص در قضاوت درست درباره خود و دیگران هستند» (شارپ، ۱۳۹۸: ۸۶). «ترلان» با ورود به زندگی گروهی در پادگان و دوری از خلوت و سبک درون‌گرایانه‌اش در زندگی، تا حد زیادی ارتباطش را با دنیای درونی خویش از دست می‌دهد و به همین علت، ذهنش به هم ریخته و مشوش می‌شود و نمی‌تواند بنویسد:

«ترلان نمی‌خواهد با کسی ارتباط بگیرد. احساس می‌کند ارتباطش با چیز مهم‌تری قطع شده است و دیگران مانع می‌شوند که او بتواند آن را بشناسد» (ترلان، ۱۳۹۸: ۵۵).

«احساس می‌کند حافظه‌اش خوب کار نمی‌کند. تاریخ ندارد، پیوستگی ندارد. چیزی از گذشته به زمان حالش وصل نمی‌شود. یادداشت‌هایش را کنار هم می‌چیند؛ ده‌ها طرح و توصیف ... چشمانش را می‌بندد و به نظمی فکر می‌کند که نوشته‌هایش فاقد آن هستند. نوشته‌هایش یکدستی لازم را ندارند. شاید به خاطر این که ذهنش هم مثل یادداشت‌هاست؛ تکه تکه و از هم گسسته. از وقتی به اینجا آمده، آن را آرام آرام ولی به روشنی احساس کرده است. ذهنش انگار تمام پایگاه‌ها و استحکاماتش را از دست داده است. تمام فرماندهی ویران شده. کسی نیست تا سربازان علاف و سرگردان مغزش را هدایت کند. هدف چیست؟ به کدام سو می‌رود؟» (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۲۱).

رابرتسون (Robertson)، روان‌کاو یونگی، درباره مدل سازگاری درون‌گرا با دنیای بیرونی می‌نویسد: «یک درون‌گرا فقط زمانی با دنیای بیرون احساس راحتی می‌کند که یک مدل درونی از آن داشته باشد» (رابرتسون، ۱۳۹۷: ۸۷). «ترلان» نیز تلاش می‌کند با همین سازوکار، محیط اضطراب‌آور پادگان را درونی‌سازی کند:

«اولین بار نیست که توده بی‌شکل و مضطرب این جور نگرانش می‌کند. این حس ناامنی را بارها در تظاهرات و در مقابل جمع بزرگ و غیرقابل فهم تجربه کرده است. از شیمی تبدیل آن به تک‌تک آدم‌های زنده چیزهایی می‌داند. باید صبر کند، ذره‌ذره نفوذ کند، بفهمد، بعد مسلط شود...» (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۹).

۳-۱-۳- تیپ شخصیتی و عملگرایی

از دیگر تفاوت‌های مربوط به تیپ «ترلان» و رعنا که ریشه در دو نگرش درون‌گرایی و برون‌گرایی آن‌ها دارد، عمل‌گرایی رعنا و انفعال «ترلان» است؛ انفعال نه در معنای بی‌عملی صرف، بلکه در معنای انجام نامرئی عملی که کمتر جلب توجه می‌کند. یونگ با استفاده از مفهوم لیبیدو (انرژی روانی) (Libido) به‌خوبی، شانه خالی کردن فرد درون‌گرا را از صرف کردن نیرو در جهان بیرون شرح می‌دهد (یونگ، ۱۴۰۰: ۷۶).

لیبیدو به جای این که در یک سازگاری دقیق‌تر با شرایط واقعی زندگی به کار رود، خیلی سریع به کاربرد خود در فانتزی‌ها گرایش پیدا می‌کند. لیبیدو به جای این که در دنیای واقعی اعمال شود، در دنیای روانی درون به کار می‌رود؛ بنابراین فرد درون‌گرایی که از قضا انرژی روانی سرشاری در دنیای درونی خویش صرف می‌کند، ناگزیر باید آماده قضاوت و دریافت برچسب «منفعل» از سوی جهان برون‌گرای امروز باشد. در حالی که فرد برون‌گرا به این معنا منفعل نیست و ارتباط با جهان بیرون و درگیر شدن با آن برای او اولویت بسیار بالاتری نسبت به تفرج در هزارتوی دنیای درونی دارد.

این تفاوت‌های شخصیتی را در «ترلان» و رعنا به وضوح مشاهده می‌کنیم. رعنا فعال است و در چشم دیگران دیده می‌شود در حالی که «ترلان» علی‌رغم فعالیت‌هایش نامرئی و گمنام‌تر از اوست:

«رعنا اعلامیه‌ها را از پنجره طبقه چهارم پنخش می‌کرد و دخترها در حیاط مدرسه آن‌ها را توی هوا می‌گرفتند. ترلان روزنامه دیواری درست می‌کرد، پراز شعر و داستان

و عکس و خبر. ولی این رعنا بود که کار پر خطر را به عهده می‌گرفت و روزنامه‌ها را توزیع می‌کرد. آن‌ها را زیر روپوشش جاسازی می‌کرد و در راهروهای مدرسه راه می‌افتاد. ترلان علیه اوحدی طنز می‌نوشت ولی رعنا با اوحدی از نزدیک درگیر می‌شد. ... رعنا در جنجال‌آفرین‌ترین برنامه‌ها سرآمد بود. در سرودخوانی‌ها صدایش بلندتر از بقیه شنیده می‌شد. در اعتراض‌های کوچک و بزرگ مدرسه پیشقدم بود و چند نفری هوادار داشت که همیشه دور و برش می‌پلکیدند» (ترلان، ۱۳۹۸: ۴۶ و ۴۷).

در ادامه مبحث «عمل‌گرایی» در دو تیپ برون‌گرا و درون‌گرا به بخشی از داستان می‌رسیم که رعنا و «ترلان» در مقام دفاع از دیدگاه خود در باب عمل‌گرایی مباحثه می‌کنند؛ رعنا تلاشش برای جنگیدن و تسلط بر زندگی بیرونی را می‌ستاید و ترلان را برای پذیرش «آنچه هست» سرزنش می‌کند. در مقابل، «ترلان» بر کار درونی و تلاش برای پذیرفتن و کنارآمدن ذهنی با مشکلات داد سخن می‌دهد:

[ترلان]: چرا اینجوری نگاهم می‌کنی؟ فکر می‌کنی شوخی است. یک‌بار به خودم گفته‌ام پدرم فلانی بود و مادرم فلانی و فکر کرده‌ام کار تمام است ولی تمام نیست. تاحالا، اقلًا، یک میلیون بار این را به خودم گفته‌ام. مجبورم هرروز به خودم بگویم من اینجا هستم و باید قدم‌رو، بروم تا دلم نسوزد از این که رشته مورد علاقه‌ام را نمی‌خوانم. هر روز برای خودم، سخنرانی مفصلی ترتیب می‌دهم. هنوز هم نتوانسته‌ام با حقایق زندگی‌ام کنار بیایم.

[رعنا]: چرا همه‌اش از کنار آمدن حرف می‌زنی؟

[ترلان]: برای این که فکر می‌کنم اول باید قبول کنی کی هستی، بعد هر غلطی

خواستی بکنی (ترلان: ۱۶۲).

در جای دیگری از داستان، بی‌خیالی و تسلیم محض بودن «ترلان»، رعنا را عصبانی

می‌کند:

«آبادانی چیزی نمی‌گوید. او هم عین خیالش نیست. این آبادانی سبزه‌رو که می‌تواند مثل مجسمه، بی‌حرکت و خونسرد بنشیند، عصبانی‌اش می‌کند. رعنا از دست ترلان هم عصبانی است که بی‌خیال و به پهلو در عرض تخت دراز کشیده و تسلیم محض است» (همان: ۵۵).

«ترلان» حتی زمانی هم که در خانه بود برای اعتراض به این که نگذاشته بودند به آموزشگاه ماشین‌نویسی برود، روشی کم‌سروصدا، منفعلانه و فانتزی‌وار را برای اعتراض برگزیده بود؛ او در زیرزمین خانه اعتصاب غذا کرد. ایرج او را بابی سانلز خطاب کرد و گفت: «این نسخه‌های کتابی را بینداز دور. تو اگر نخوری، طرف مقابل خوشحال می‌شود. از شانس تو، دشمن یک کنس تمام عیار است» (همان: ۶).

همان‌طور هم شد و کسی خریدار اعتصاب «ترلان» نبود و «همان شب رفت بالا. رنجیده از بی‌اعتنایی دنیا، بی‌سروصدا رخت خوابش را پهن کرد و دراز کشید. تا آن روز دنیا در نظرش دایره‌شکلی و چرخانی بود و می‌توانست عوض شود؛ اما امشب فقط دایره‌خاکی سخت و فشرده‌ای بود که با بی‌اعتنایی در سکوت بی‌رحمانه‌ای می‌چرخید و می‌چرخید» (همان: ۸).

رعنا اما نسبت به «ترلان» متفاوت است و نه تنها اعتراض می‌کند، بلکه آن را با سروصدا انجام می‌دهد؛ او یک‌بار در کودکی، با ریختن تاید و شکر و نمک و ادویه‌ها در کف آشپزخانه، پدر و نامادری‌اش را حسابی عصبانی کرد و تنبیه شد اما به جای پشیمانی یا کناره‌گیری، کار بدتری هم برای اعتراض به تنبیهش کرد: «می‌دانی چکار کردم. روی آن تپه کوچولوی پودری نشستم. شاهکارم یک رنگ دیگر می‌خواست تا کامل شود. حالم جا آمد» (همان: ۱۶۵).

در جای دیگری از داستان زمانی که رعنا متوجه می‌شود مرد مورد علاقه‌اش با هاله ازدواج کرده است، بعد از یک دوره کوتاه سوگواری، دست به کار می‌شود و برای اعتراض یا انتقام به تبریز برمی‌گردد تا با آن دو تسویه حساب کند: «رعنا با برگ

مرخصی به سالن آمد. او خودش را برای یک تسویه حساب شخصی آماده می‌کند» (همان: ۱۶۱). او در این فرآیند انتقام‌جویی با رضا حرف زد که خودش را باخت و باور نکرد رعنا این‌طور تندوتیز جوابش را می‌دهد (همان: ۱۷۸).

عمل‌گرایی رعنا و تمایلش به کشف جهان بیرون، وقتی که تصمیم می‌گیرد پس از سال‌ها دوری به جستجوی مادرش بپردازد، نیز مشهود است (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۸۲). او مادرش را پیدا می‌کند و در تعریف از او می‌گوید: «تهران را خوب می‌شناسد. سینما را دوست دارد. اهل گشت‌وگذار است. مثل بیوک، مرغ خانگی نیست» (همان: ۱۹۱). برون‌گرا، شیفته گشت‌وگذار و ارتباط است و طبیعی است که فرد درون‌گرا را که ترجیحش ماندن در خانه و خلوت است، «مرغ خانگی» خطاب کند.

ظهور متفاوت عنصر عمل‌گرایی برای این دو شخصیت را هنگام تقابل دیدگاه‌هایشان در باب مبارزه، مشاهده می‌کنیم؛ رعنا به عنوان یک شخصیت برون‌گرا، معتقد است باید با مشته‌های گره کرده و برداشتن اسلحه به صورت عملی فیزیکی به جنگ بی‌عدالتی‌ها رفت، اما «ترلان» معتقد است همین‌جا هم می‌تواند مبارزه کنند. می‌توانند به جای برداشتن اسلحه، آگاهی طبقاتی مردم را بالا ببرند: «... و توی دلش گفت شاید هم با نوشتن بشود این کار را کرد.» (ترلان، ۱۳۹۸: ۳۱).

ساحت روانی و تحول درونی برای فرد درون‌گرا ارزشمندتر از ساحت فیزیکی و تحول بیرونی و ملموس است، زیرا آنها با دنیای درون، سازگاری بیشتری دارند و زندگی درونی برای آنها نقش تعیین‌کننده‌ای دارد (Jung, 1976: 154؛ یونگ، ۱۳۹۴: ۵۳).

واقعیت روانی برای آنها اصیل‌تر از واقعیت فیزیکی و بیرونی است؛ چنانکه «ترلان»، فاقد ماجراجویی است و زندگی بیرونی و روزمره‌اش یکنواخت و مردابی طی می‌شود (ترلان، ۱۳۹۸: ۴)، اما در عوض، دنیای درونی پرشوری دارد و ایده‌های بزرگی همچون عدالت، او را به وجد می‌آورند (ترلان، ۱۳۹۸: ۵) و همچنین، دردهای درونی او

نادیدنی‌تر از دردهای ملموس دیگران است: «دردهایش دیده نمی‌شدند. برای همین غیرواقعی به نظر می‌آمدند، ولی تنها خودش می‌دانست آنها وجود دارند» (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۷۶). او به جبران یکنواختی زندگی روزمره‌اش، زیستی قهرمانانه در خیالات خویش دارد: «در خیال گاهی یار ستارخان می‌شد و با لباس مردانه در سنگر می‌جنگید و زمانی همراه ماکسیم گورکی در زیرزمین‌های آلوده به فقر می‌گشت و در بهترین رؤیاهایش مانند مریدی به سراغ چخوف می‌رفت. شاهکار نانوشته‌اش را برای او می‌خواند و با فروتنی آماده شنیدن سخنانش می‌شد. معمولاً، چخوف از روی صندلی‌اش بلند می‌شد، قدم‌زنان چیزهایی می‌گفت، گاهی رو به او می‌ایستاد و از بالای عینک پنبسی نگاهش می‌کرد» (ترلان، ۱۳۹۸: ۴).

نوعی از درون‌گرا که شهودی است در نمونه‌های حاد، می‌تواند برای دوستانش کاملاً به معما تبدیل شود و در نهایت، همین دوستان چون احساس می‌کنند برای او بی‌ارزش هستند یا نظراتشان نادیده گرفته می‌شود، کم‌کم از اطرافش پراکنده می‌شوند (Jung, 1976: 401). در این رمان، بارها شاهد معماگون بودن «ترلان» و سلوکش برای رعنا هستیم (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۰۳).

۳-۲- گذرایی

در ادامه به بررسی میزان گذرایی دیالوگ‌های «ترلان» و رعنا و همچنین توصیفات نویسنده از آن دو می‌پردازیم؛ لازم به ذکر است که به منظور رعایت اختصار در مجموع بیست فرآیند در مقاله ذکر شده اما برای هر شخصیت ۲۵۰ فرآیند مورد بررسی قرار گرفته است.

۳-۲-۱- گذرایی در دیالوگ‌های «ترلان» و توصیفات نویسنده از او

به منظور بررسی مؤلفه‌های ده‌گانه گذرایی در بندها، جدولی رسم کرده‌ایم که در مقابل هر بند، مؤلفه‌های گذرایی به ترتیب، مورد سنجش قرار گرفته‌اند؛ چنانچه آن مؤلفه در

بند مورد نظر وجود داشته باشد، با علامت (+) و چنانچه در بند موجود نباشد، با علامت (-) نشانه‌گذاری شده‌اند (جدول ۳).

جدول ۳- بررسی مولفه های گذرایی در دیالوگ ای ترلان

Table 3- Examining transitivity components in Tarlan's dialogues

درصد گذرایی	تأثیرپذیری و فردیت مفعول	عاملیت	وجه	مثبت بودن	ارادی بودن	لحظه‌ای بودن	نمود	حرکت	مشارکان فرآیند	فرآیند
۷۰	--	+	+	+	+	-	+	+	+	۱. همیشه شلوار می‌پوشید.
۹۰	++	+	+	+	+	-	+	+	+	۲. مثل مردها محکم دست می‌داد.
۴۰	--	-	-	+	+	-	+	-	+	۳. در بهترین رویاهایش مانند مریدی به سراغ چخوف می‌رفت.
۴۰	--	-	+	+	-	-	+	-	+	۴. ترلان در زندگی ماجرا کم داشت.
۵۰	--	-	+	+	-	-	+	+	+	۵. در خانواده متوسطی به دنیا آمده بود.

کارکرد ساخت گذرایی در تحلیل تیپ‌شناسی شخصیت در رمان «ترلان» ۴۱

۶۰	--	+	+	+	+	-	+	-	+	۶. یک بار اعتصاب غذا کرد.
۴۰	--	-	+	+	-	-	+	-	+	۷. احساس شعف و قدرت می‌کرد.
۴۰	--	+	+	-	+	-	+	-	-	۸. اما ترلان که نمی‌خواست بابی ساندز شود و از گرسنگی تلف شود.
۷۰	--	+	+	+	+	-	+	+	+	۹. از دستشویی زیرزمین استفاده کرد.
۴۰	--	-	+	+	-	-	+	-	+	۱۰. دلش به حال خودش سوخت.

۳-۲-۲- گذرایی در دیالوگ‌های رعنا و توصیفات نویسنده از او

در ادامه همانطور که در بخش قبل بندهایی از دیالوگ‌های ترلان را مورد بررسی قرار دادیم، بندهای مرتبط با رعنا را نیز از منظر مولفه های گذرایی بررسی خواهیم کرد. (جدول ۴).

جدول ۴- بررسی مولفه های گذرایی در دیالوگ های رعنا

Table 3- Examining transtivity components in Rana's dialogues

درصد گذرایی	تاثیرپذیری و فردیت مفعول	عاملیت	وجه	مثبت بودن	ارادی بودن	لحظه‌ای بودن	نمود	حرکت	مشارکان فرآیند	فرآیند
۴۰	--	-	-	+	+	-	-	+	+	۱. اگر رضا به ترمینال می‌آمد.
۴۰	--	+	+	+	+	-	-	-	+	۲. رعنا آهسته حرف می‌زند.
۵۰	--	-	-	+	+	+	+	-	+	۳. ذهن ناچار می‌شود هی به عقب برگردد.
۴۰	--	-	-	-	+	-	+	+	+	۴. مثل بیوک زود در نمی‌رفت
۷۰	+-	-	+	+	+	-	+	-	+	۵. آقا جان یک چاقوی قدیمی دارد.
۸۰	++	+	+	+	+	-	-	+	+	۶. بعد می‌گوید که با همین چاقو مادرش را از خانه بیرون کرده است.
۵۰	--	-	+	+	-	+	+	-	+	۷. گویا خیلی ترسیده بودم.

کارکرد ساخت گذرایی در تحلیل تیپ‌شناسی شخصیت در رمان «ترلان» ۴۳

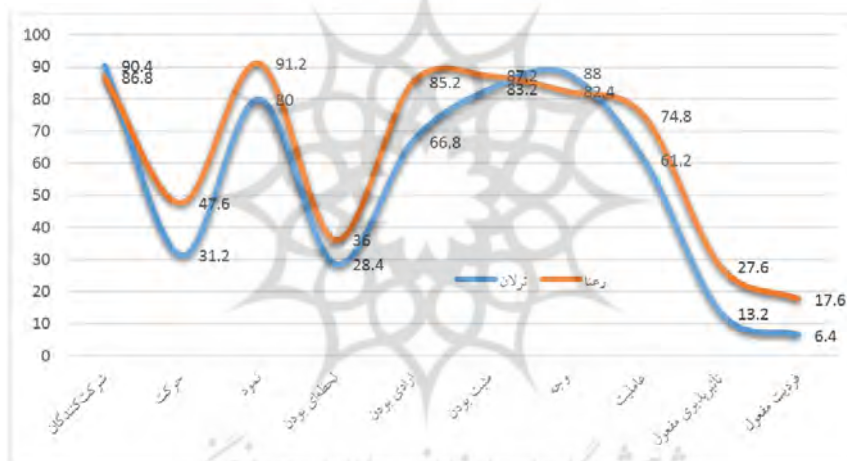
۷۰	--	+	+	+	+	+	+	-	+	۸. رعنا پیشنهاد فرار را داد.
۱۰۰	++	+	+	+	+	+	+	+	+	۹. دست‌هایش را مشت کرد.
۵۰	--	-	+	+	-	+	+	-	+	۱۰. به پدرش که رسید درماند.

۳-۳- تحلیل نهایی

چنانکه در نمودار بررسی گذرایی پیداست (شکل ۱)، جز در دو مؤلفه «شرکت‌کنندگان» و «وجه»، در سایر مؤلفه‌ها میزان گذرایی در بندهای مربوط به رعنا بالاتر است. می‌دانیم که رعنا برون‌گراست و طبیعتاً باید درصد مشارکان در بندهایش بیشتر از ترلان می‌شد، اما به سبب تکروی‌ها و استقلال آشکارش، جز مشارک اصلی که خودش باشد، دیگری را هرکه و هرچه که باشد پس‌زده است و بالعکس، ترلان علی‌رغم درون‌گرایی، به واسطه تمایلات هنری و ظرافت‌ها و حساسیت‌های همدلانه‌اش، دیگری را چه انسان و چه غیر او، بیشتر مورد توجه قرار داده است. در حالی که درصد کل گذرایی ۲۵۰ بند مربوط به «ترلان» ۵۴ است، گذرایی بندهای مربوط به رعنا به بیش از ۶۳ درصد می‌رسد که به وضوح یک اکتاو بالاتر از «ترلان» و به سرنمون گذرایی نزدیک‌تر است.

همان‌طور که دانستیم فرض ما در این پژوهش ارتباط معنادار تیپ روان‌شناختی شخصیت‌ها با میزان گذرایی دیالوگ‌ها و بندهای آنان است. فردی که درون‌گراست، بیشتر انرژی روانی خویش را در دنیای درونی و ذهنیاتش سپری می‌کند. بدیهی است که او در استفاده از زبان نیز از جهان بیرونی و تأثیرگذاری بر آن غافل شود و اولویتش به بیان درآوردن ذهنیات خود باشد، چراکه این ذهنیات بیشتر از پدیده‌های بیرونی او را به وجد می‌آورند و اندوهگینش می‌سازند و نگرانی یا امید را در وجودش برمی‌انگیزانند؛

ذهنیات، واقعیات زیستی او هستند که وجودشان برای درون‌گرا ارزشمندتر از موجودات جهان بیرون است و در نتیجه طبیعی است که اثرگذاری و اثرپذیری او معطوف به ذهنیات و جهان درونی‌اش باشد به همین دلیل بود که فریاد پیش از یونگ، درون‌گرایی را به صورت نوعی بیماری فهمیده بود و یونگ با آن مخالفت کرد (یونگ، ۱۳۹۷: ۱۹۱)؛ مطابق با تحلیل زبان‌شناختی برای یک درون‌گرا احتمال بیشتری وجود دارد که مفعول و فعل و فاعل او، هر سه به خودش منتهی شود؛ به همین دلیل برآورد مؤلفه‌های «تأثیرپذیری»، «فردیت مفعول» و «عاملیت» در بندهای «ترلان» و رعنا بیش از ده درصد اختلاف را در هر کدام از این سه مؤلفه نشان می‌دهد.

شکل ۱- درصد گذرایی بندهای ترلان و رعنا

Figure 1- the percent of transitivity in Tarlan And Ranaa's dialogues

اختلاف هر کدام از دو مؤلفه «حرکت» و «ارادی بودن» در بندهای «ترلان» و رعنا به ترتیب ۱۶ و ۱۹ درصد است که در مقایسه با اختلاف سایر مؤلفه‌ها، تفاوت چشمگیری دارند. حرکت را انتقال عمل از یک مشارک به مشارک دیگر می‌دانند که لازمه سرنمونی هرچه بیشتر آن، مادی بودن و انتقال فیزیکی است. «ترلان» در دیالوگ‌ها و توصیفات

نویسنده از خودش، تمایل کمتری برای بهره‌برداری از این مؤلفه گذرایی نشان می‌دهد، در حالی که رعنا به عنوان فردی برون‌گرا، ۱۶ درصد بیشتر از «ترلان» مؤلفه «حرکت» را به نمایش می‌گذارد.

علی‌رغم این که فرد درون‌گرا همچون برون‌گرا می‌تواند فاعل بدون شرط اعمال خویش باشد، همزمان تجهیزات روانی و ظرفیت ذهنی بالاتری دارد تا مفعول ضمیر ناخودآگاه نیز واقع شود و از آن تأثیر پذیرد. مفعول ناخودآگاه‌شدن یعنی میزبانی غیرارادی از محتویات و نیروهای ضمیر ناخودآگاه که گاه همسو با خواسته‌های خودآگاهی است و گاه سنتز آن. «ترلان» درون‌گرایی است که بارها در غیبت اراده‌اش، مورد هجوم مثبت یا منفی ناخودآگاه خود قرار می‌گیرد و به عبارتی تأثیرپذیری او از دنیای درون بیش از دنیای بیرون است؛ برای مثال، زمانی که بدون اراده شروع به نوشتن می‌کند و قلبش شادمانه می‌تپد (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۹۲) یا هنگامی که در برابر هجوم افکار ناامیدکننده‌اش مجبور می‌شود هرروز برای خود سخنرانی انگیزشی کند تا در جنگ با این افکار ناخواسته شکست نخورد (ترلان، ۱۳۹۸: ۱۶۲). همین خصصت‌های درون‌گرایانه‌ی «ترلان» است که در مؤلفه «ارادی‌بودن» حدود ۲۰ درصد تفاوت را نسبت به رعنا ایجاد کرده و به دنبال آن، درصد مؤلفه «عاملیت» او را نیز پایین‌تر از عاملیت رعنا قرار داده است.

در نهایت، درون‌گرایی و برون‌گرایی میزانی است که هر فرد با آن جریان نیروی روانی خویش را تعیین می‌کند؛ نیروی روانی همچون رودی است که در ذهن برون‌گرا بدون این که به مانع یا سدی درونی برخورد کند به سوی جهان بیرون جاری می‌شود در حالی که درون‌گرا ترجیح می‌دهد این رود را در مسیل‌های دنیای درونی خویش روان سازد.

کاهش یا افزایش گذرایی در زبان یک شخصیت به دلیل ماهیت مادی بیشتر مؤلفه‌هایش، تا حد زیادی وابسته به جهت حرکت نیروی روانی شخصیت است؛ یعنی

اگر جهت حرکت لیبیدو یا انرژی روانی فرد، رو به جهان بیرون و مادی باشد، به ناچار گذرایی در زبان او افزایش خواهد یافت و هرچه نیروی روانی صرف ایده‌ها و ذهنیات درون‌گرایانه شود، گذرایی نیز کاهش خواهد یافت.

۴- نتیجه‌گیری

ترلان به دلیل درون‌گرایی خویش مایل است به خودشناسی بپردازد کشف غارهای درونی و فتح قله‌های روح را پیگیری کند که در نتیجه نمره گذرایی در دیالوگ‌هایش به حداقل می‌رسد چرا که درجه‌ی بالای گذرایی حاصل انتقال مادی انرژی از فاعل به مفعول است درحالی که ترلان از انرژی به منظور کشف چیزهایی غیر مادی بهره می‌گیرد؛ و رعنا به خاطر وجه برون‌گرایی خویش درصدد بالاتری از گذرایی را در دیالوگ‌هایش نشان می‌دهد. با توجه به مطالب فوق می‌توان نتیجه گرفت ردپای تیپ روان‌شناختی یک شخصیت را نه تنها در توصیفاتی که نویسنده از او ارائه کرده است، بلکه حتی در ساخت کلام و بندهایش نیز می‌توان یافت. ساخت گذرایی، زمینه مناسبی برای بررسی‌های تیپ‌شناختی است، زیرا می‌توان در خلال نظام گذرایی و میزان اعمال قدرت بر مفعول، ردپایی از تمایلات روانی شخصیت را یافت.

«درون‌گرایی» و «برون‌گرایی» دو ترجیح روانی فراگیر است که موازی با پیوستار گذرایی قابل سنجش و اندازه‌گیری است، به طوری که هرچه فرد درون‌گراتر باشد، میزان گذرایی بندهایش کمتر خواهد بود و هرچه برون‌گراتر باشد، تمایل به سرنمون گذرایی در کلامش بیشتر خواهد شد. چرایی این امر وابسته به تفاوت برون‌گرا و درون‌گرا در انتخاب ابژه و مفعول است. از طرف دیگر افراد شهودی در دنیای ذهن و ایده‌ها سیر می‌کنند و افراد حسی در جهان بیرون و ملموس و این دو عامل هم می‌تواند بر کیفیات مفعول انتخاب شده توسط هر تیپ، تأثیر مستقیم داشته باشد.

منابع

الف) کتاب‌ها

۱. انوری، حسن و احمدی‌گیوی، حسن (۱۳۸۵)، دستور زبان فارسی ۲. چاپ پنجم، تهران: انتشارات فاطمی.
۲. بیلسکر، ریچارد (۱۳۹۸)، اندیشه‌یونگ. ترجمه‌ حسین پاینده. چاپ دوم. تهران: انتشارات مروارید.
۳. تولان، مایکل (۱۳۸۶)، روایت‌شناسی؛ درآمدی بر زبان‌شناختی-انتقادی. مترجمان: سیده‌فاطمه علوی و فاطمه نعمتی، تهران: سمت.
۴. حق‌شناس، حسن (۱۳۹۵)، طرح پنج عامل شخصیت‌شناسی؛ نظریه، آزمون‌ها و کاربردهای بالینی و مشاوره‌ای. چاپ اول. تهران: انتشارات روان‌سنجی.
۵. رابرتسون، رابین (۱۳۹۷)، یونگ‌شناسی کاربردی. ترجمه‌ ساره سرگلزایی. چاپ پنجم. تهران: بنیاد فرهنگ زندگی.
۶. راسخ‌مهند، محمد (۱۳۹۶)، نحو زبان فارسی: نگاهی نقشی-رده‌شناختی. چاپ یکم. تهران: نشر آگه.
۷. شارپ، داریل (۱۳۹۸)، تیپ‌های شخصیتی: مدل تیپ‌شناسی یونگ. ترجمه بابک نجفی. چاپ ششم. تهران: نشر هیرمند.
۸. مارتین، چارلز (۱۳۹۷)، تیپ شخصیتی شما: شما چه کاری باید انجام دهید تا در زندگی پیشرفت کنید؟ ترجمه‌ سیدمرتضی نظری. چاپ چهارم. تهران: بنیاد فرهنگ زندگی.

۹. مک‌گوایر، ویلیام و فرانسیس کرینگتون هال ریچارد (۱۳۹۸)، یونگ می‌گوید: مصاحبه‌ها و دیدارها. ترجمه سیروس شمیسا. چاپ چهارم. تهران: نشر قطره.
۱۰. مورنو، آنتونیو (۱۳۹۹)، یونگ، خدایان و انسان مدرن. ترجمه داریوش مهرجویی. چاپ یازدهم. تهران: نشر مرکز.
۱۱. وفی، فریبا (۱۳۹۸)، ترلان. چاپ بیست و هشتم. تهران: نشر مرکز.
۱۲. یونگ، کارل گوستاو (۱۳۹۸)، اصول نظری و شیوه روان‌شناسی تحلیلی یونگ. ترجمه فرزین رضاعی. چاپ ششم. تهران: ارجمند.
۱۳. _____ (۱۴۰۰)، انسان در جستجوی هویت خویشتن. ترجمه محمود بهفروزی. چاپ ششم. تهران: نشر جامی.
۱۴. _____ (۱۴۰۰)، انسان و سمبول‌هایش. ترجمه محمود سلطانیه. چاپ سیزدهم. تهران: جامی.
۱۵. _____ (۱۴۰۰)، روان‌درمانی در عمل. ترجمه ارسطو میرانی. چاپ اول. تهران: جامی.
۱۶. _____ (۱۳۹۴). ماهیت روان و انرژی آن. ترجمه پرویز امیدوار. چاپ سوم. تهران: انتشارات بهجت.
۱۷. _____ (۱۴۰۰). نظریه روان‌کاوی. ترجمه عباس علیخانی. چاپ اول. تهران: انتشارات جامی.

۱. حق‌بین، فریده (۱۳۸۳)، «بررسی ساخت‌های نامتعدی در زبان فارسی». فصلنامه علمی-پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهرا (س). جلد ۱۳ و ۱۴، شماره ۴۸ و ۴۹، صص ۶۱-۹۵.

۲. خدری، نجمه و ساسانی، فرهاد (۱۳۹۴)، «بررسی پیوستار گذرایی در فعل‌های گروهی فارسی». پژوهش‌های زبان‌شناسی تطبیقی، جلد ۵، شماره ۱۰، صص ۲۵-۳۵.

۳. راسخ‌مهند، محمد و مسعود محمدی‌راد (۱۳۹۴)، «تأثیر گذرایی بر ساخت جمله در زبان فارسی». نشریه پژوهش‌های زبان‌شناسی تطبیقی، جلد ۵، شماره ۹، صص ۱-۴۷.

۴. قاسمی، ملیحه و یدالله جلالی‌پندری (۱۳۹۴)، «بررسی تیپ شخصیتی شخصیت‌های رمان شوهر آهوخانم». ادب پارسی معاصر، جلد ۵، شماره ۱، صص ۸۴-۱۲۴.

۵. کریمی، فائقه؛ گلفام، ارسلان و کربلایی‌صادق، مهناز (۱۳۹۹). «بررسی گذرایی در گفتار کودک فارسی زبان از منظر انگاره نظری هاپر و تامسون». مطالعات زبان‌ها و گویش‌های غرب ایران، جلد ۸، شماره ۳، صص ۶۸-۴۹.

ج) پایان‌نامه

۱. حمدی، روح‌انگیز (۱۳۹۶)، بررسی وجوه و فرآیند افعال در سی غزل عطار از منظر زبان‌شناسی نقش‌گرای هلیدی. کارشناسی ارشد. دانشکده ادبیات دانشگاه علامه طباطبایی. دانشکده ادبیات و علوم انسانی. ۲۱۹ صفحه.

۲. قرایی، نگار (۱۳۹۱)، بررسی و مقابله شخصیت در آثار (داستان‌های کوتاه) هوشنگ گلشیری و نجیب محفوظ. کارشناسی ارشد. دانشکده ادبیات دانشگاه علامه طباطبایی. دانشکده ادبیات و علوم انسانی. ۱۱۰ صفحه.

۳. محبوب، مهسا (۱۳۹۳)، شخصیت‌پردازی در داستان‌های کوتاه جعفر مدرس صادقی با رویکردی نقش‌گرا. کارشناسی ارشد. کتابخانه مرکزی دانشگاه سمنان. دانشکده ادبیات و علوم انسانی. ۱۴۵ صفحه.

۴. محمدزاده، شهرزاد (۱۳۹۶)، تحلیل روان‌شناختی برخی رمان‌های حسین سنابور، زویا پیرزاد و فریبا وفی براساس نظریه شخصیت اریک فروم، آلفرد آدلر و کارل گوستاو یونگ. دکتری. کتابخانه مرکزی دانشگاه خوارزمی. ۲۶۰ صفحه.

۵. نظیف، نرگس (۱۳۹۳)، تحلیل جهان‌بینی و شخصیت سعدی در غزلیات با رویکرد زبان‌شناسی نقش‌گرا. کارشناسی ارشد. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. پژوهشکده زبان و ادبیات. ۱۶۳ صفحه.

(د) لاتین

1. Halliday, M.A.K. (1994). An introduction to Functional Grammar. 2nd edition. London: Edward Arnold.
2. Hopper, Paul J; Sandra A. Thompson (1980). Transitivity in Grammar and Discourse. Language, Vol. 56, No. 2. pp. 251-299.
3. Jahankhani, Lotfollah (1993). "On the Concept of Transitivity in Farsi". MA. Thesis, University of Tarbiat Modarres.
4. Jung, Carl Gustav (1976). Psychological Types. Bollingen series xx. Princeton university press.

Reference List in English

Books

- Anvari, H., & Ahmadi Givi, A. (2006). *Persian grammar 2*. Tehran: Fatemi. [in Persian]
- Bilsker, R. (2019). *On Jung* (H. Payandeh, Trans.), Tehran: Morvarid. (Original work published 2002). [in Persian]

- Haghshenas, H. (2016). *Big 5 personalogy (NEO FFI & NEO PI-R)*. Tehran: Ravansanji. [in Persian]
- Halliday, M. A. K. (1994). *An introduction to Functional Grammar*. 2nd edition. London: Edward Arnold.
- Jung, C. G. (1976). *Psychological Types*. Bollingen series xx. Princeton University press.
- Jung, C. G. (2015). *On the nature of the psyche* (P. Omidvar, Trans.), Tehran: Bahjat. (Original work published 1954). [in Persian]
- Jung, C. G. (2018). *Modern Man in Search of a Soul* (M. Behforuzi, Trans.), Tehran: Jami. (Original work published 1933). [in Persian]
- Jung, C. G. (2020). *Analytical Psychology, Its Theory and Practice* (M. Behforuzi, Trans.), Tehran: Arjmand. (Original work published 1935). [in Persian]
- Jung, C. G. (2021). *Man and His Symbols* (M. Soltaniyeh, Tans.), Tehran: Jami. (Original work published 1964). [in Persian]
- Jung, C. G. (2021). *The practice of psychotherapy* (A. Mirani, Trans.), Tehran: Jami. (Original work published 1954). [in Persian]
- Jung, C. G. (2021). *The Theory of Psychoanalysis* (A. Alikhani, Trans.), Tehran: Jami. (Original work published 2011). [in Persian]
- Martin, C. (2018). *Introduction to type: a guide to understanding your results on the Myers-Briggs Type Indicator*, 6th ed. (S. M. Nazari, Trans.), Tehran: Bonyad Farhang Zendegi. (Original work published 2001). [in Persian]
- McGUIRE, W., & Hull, R. F. C. (2019). *C.G. Jung Speaking: Interviews and Encounters* (S. Shamisa, Trans.), Tehran: Ghatre. (Original work published 1977). [in Persian]
- Moreno, A. (2020). *Jung, gods and modern man* (D. Mehrjui, Trans.), Tehran: Markaz. (Original work published 1970). [in Persian]
- Rasekh Mahand, M. (2017). *Syntax of the Persian language*. Tehran: Agah. [in Persian]
- Robertson, R. (2018). *Beginner's guide to Jungian psychology* (S. Sargolzaei, Trans.), Tehran: Bonyad Farhange Zendegi. (Original work published 1992). [in Persian]
- Sharp, D. (2019). *Personality types: Jung's model of typology* (B. Najafi, Trans.), Tehran: Hirmand. (Original work published 1987). [in Persian]
- Toolan, M. (2007). *Narrative: a critical linguistic introduction*, 2nd ed. (S. F. Alavi & F. Nemati, Trans.), Tehran: Samt. (Original work published 2001). [in Persian]
- Vafi, F. (2019). *Tarlan*. Tehran: Markaz. [in Persian]

Journals

- Ghasemi, M., & Jalali Pandari, Y. (2015). Investigation the personality type of the characters in the novel of "Shohare Ahoo Khanom". *Contemporary Persian Literature*, 5(1), 85-124. [in Persian]
- Haghbin, F. (2004). analys of non-Transitivity in Persian language. *Journal of Human science of Alzahra University*, 13-14(48-49), 61-95. [in Persian]
- Hopper, P. J., & Thompson, S. A. (1980). Transitivity in Grammar and Discourse. *Language*, 56(2), 251-299.
- Karimi, F., Golfam, A., & Karbalaie Sadegh, M. (2020). The Analysis of Transitivity in Persian child Language from perspective of Hopper and Thompson Theory. *Journal of Western Iranian Languages and Dialects*, 8(3), 49-68. doi: 10.22126/jlw.2020.4855.1390 [in Persian]
- Khedri, N., & Sasani, F. (2015). A Study of the Transitivity Continuum in Persian Phrasal Verbs. *Iranian Journal of Comparative linguistic research*, 5(10), 25-35. [in Persian]
- Rasekhmahand, M., & Mohammadirad, M. (2015). Transitivity Effect on Sentence Structure in Persian. *Iranian Journal of Comparative linguistic research*, 5(9), 1-47. [in Persian]
- Thesis**
- Gharaei, N. (2012). *Examining and confronting the character in the works (short stories) of Houshang Golshiri and Najib Mahfouz*, Allameh Tabataba'i University]. Central library of Allameh Tabataba'i University. [in Persian]
- Hamdi, R. (2017). *Investigation of the aspects and trends of verbs in Attar's 30 sonnets from the perspective of Halliday's role-oriented linguistics*. [MSc. dissertation, Allameh Tabataba'i University]. Central library of Allameh Tabataba'i University. [in Persian]
- Mahjoob, M. (2014). *Characterization in Jafar Modares Sadeghi's short stories with a role-oriented approach*. [MSc. dissertation, Semnan University]. Central library of Semnan University. [in Persian]
- Mohammadzadeh, S. (2017). *Psychological analysis of some novels by Hossein Sanapour, Zoya Pirzad and Fariba Vafi based on the personality theory of Eric Fromm, Alfred Adler and Carl Gustav Jung*. [Doctoral dissertation, Kharazmi University]. Central library of Kharazmi University. [in Persian]
- Nazif, N. (2014). *Analyzing Saadi's worldview and character in Ghazalyat with a role-oriented linguistics approach*. [MSc. dissertation, Institute for Humanities and Cultural Studies]. Central library of Institute for Humanities and Cultural Studies(pajiheshgah Oloom Ensani). [in Persian]